

Sygn. akt I CSK 713/13

POSTANOWIENIE

Dnia 14 listopada 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Frąckowiak (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Irena Gromska-Szuster

SSN Dariusz Zawistowski

Protokolant Ewa Krentzel

w sprawie z wniosku Wydawnictw X. S.A. w W.

o zmianę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 14 listopada 2014 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Okręgowego w W.

z dnia 16 stycznia 2013 r.

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym przez wnioskodawcę - Wydawnictwa X. S.A. w W. postanowieniem z dnia 16 stycznia 2013 r. Sąd Okręgowy w W. oddalił zażalenie wnioskodawcy na postanowienie Sądu Rejonowego w W. z dnia 13 listopada 2012 r. W sprawie tej ustalono co następuje:

W dniu 17 listopada 2010 r. Wydawnictwa X. S.A zostały wykreślone z rejestru na skutek przejęcia ich przez P. I. sp. z o.o. W dniu 3 września 2012 r. doszło do zgromadzenia, które podając się jako organ wykreślonej spółki - walne zgromadzenie akcjonariuszy m.in. powołało likwidatorów. Sąd Rejonowy w W. postanowieniem z dnia 13 listopada 2012 r. po rozpoznaniu skargi wnioskodawcy na orzeczenie referendarza, odrzucił wnioski o wpisanie w rejestrze otwarcia uzupełniającej likwidacji spółki Wydawnictwa X. oraz wpisanie powołanych likwidatorów.

Zdaniem Sądu Rejonowego w związku z przejęciem Wydawnictw X. S.A przez inny podmiot i wykreśleniem ich z rejestru, wnioskodawca nie posiada zdolności sądowej co oznacza, że nie ma możliwości występowania przed sądem i popierania wniosków we własnym imieniu. Zgodnie z art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. brak zdolności sądowej u strony stanowi podstawę do odrzucenia wniosku.

Rozpoznający zażalenie wnioskodawcy Sąd Okręgowy stwierdził, że trafnie Sąd I instancji ocenił, iż w związku z przejęciem Wydawnictw X. S.A przez P. I. sp. z o.o., spółka akcyjna utraciła byt prawny w sposób ostateczny. Jak wynika z art. 493 § 1 k.s.h., jako spółka przejmowana, bez przeprowadzenia postępowania likwidacyjnego, przestała istnieć w sensie prawnym w dniu wykreślenia jej z rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym. Z tych względów nie zachodziła w niniejszej sprawie możliwość analogicznego zastosowania art. 326 § 1 i 2 w zw. z art. 11 § 1 i 2 k.s.h. Nie można bowiem zgodzić się z twierdzeniem, że wykreślona spółka ulega „reaktywacji” w wypadku stwierdzenia istnienia majątku takiej spółki. Nie istniały zatem, jak trafnie zauważył sąd pierwszej instancji, organy wykreślonej spółki uprawnione do ustanowienia likwidatorów. W rezultacie nie doszło do

skutecznego ich powołania. Wniosek nie mógł zostać uwzględniony także z tego względu, że nie jest prowadzony rejestr dla wykreślonej spółki, a zatem nie jest możliwe dokonywanie w nim kolejnych wpisów.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.: 1) art. 2 w zw. z art. 21 ust. 1 oraz art. 64 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, przez wykładnię przepisów prawa materialnego z pominięciem konstytucyjnej zasady ochrony własności w demokratycznym państwie prawnym; 2) art. 326 § 1 i 2 k.s.h. w zw. z art. 11 § 1 i 2 k.s.h. przez ich błędne niezastosowanie, a w konsekwencji odrzucenie wniosku o wpisanie w rejestrze otwarcia uzupełniającej likwidacji spółki oraz powołanych likwidatorów; 3) art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym przez jego niezastosowanie, w sytuacji gdy Sąd zobowiązany był do wykreślenia z urzędu zamieszczonych w rejestrze danych niedopuszczalnych ze względu na obowiązujące przepisy prawa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wnioskodawca w skardze kasacyjnej wskazuje, że w procesie łączenia się spółek Wydawnictwa X. spółka akcyjna z siedzibą w W. została przejęta przez P. I. spółkę z o.o. Przejmujący był cudzoziemcem w rozumieniu art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 24 marca 1920 r. o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców (jedn. tekst Dz. U. z 2004 r. Nr 167, poz. 1758 ze zm.). Jak stwierdza wnioskodawca, gdy spółka przejmująca zamierzała sprzedać nieruchomość stanowiącą przed połączeniem część majątku przejętej spółki, cudzoziemcowi, Minister Spraw Wewnętrznych zajął stanowisko, że połączenie spółki P. I. ze spółką Wydawnictwa X. wymagało jego zezwolenia. Zdaniem skarżącego w takiej sytuacji spółka przejmująca w procesie łączenia nie nabyła prawa użytkowania wieczystego nieruchomości należącej uprzednio do nieistniejącej aktualnie spółki przejętej. Aby doprowadzić do stanu zgodnego z prawem, zdaniem skarżącego, w takiej sytuacji sąd rejestrowy powinien wykreślić z urzędu, na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (jedn. tekst Dz. U. z 2013, poz. 1203, dalej powoływanej jako ustawa o KRS) wpis, na mocy którego wykreślono spółkę przejmowaną tj. Wydawnictwa X. SA oraz zezwolić na

otwarcie likwidacji uzupełniającej tej spółki, którą mieliby prowadzić wskazani we wniosku likwidatorzy. W związku z tym, że skarżący wnioskodawca zarzucił naruszenie wspomnianego art. 12 ust. 3 ustawy o KRS przez jego niezastosowanie oraz art. 326 § 1 i 2 k.s.h. w związku z art. 11 § 1 i 2 k.s.h. przez ich niezastosowanie w drodze analogii.

Zarzut naruszenia art. 12 ust. 3 ustawy o KRS nie znajduje żadnego uzasadnienia. Zgodnie z powołanym przepisem z urzędu sąd rejestrowy może wykreślić tylko dane niedopuszczalne ze względu na obowiązujące prawo. Wnioskodawca za niezgodny z prawem uważa wpis o wykreśleniu z rejestru spółki przejętej. Jedynym powodem tej niezgodności ma być samo wyrażenie opinii przez Ministra Spraw Wewnętrznych z której wynika, że dla połączenia spółek P. I. i Wydawnictwa X. SA, wymagana była zgoda tego Ministra.

Wnioskodawca nie przedstawił żadnej decyzji, ani orzeczenia z których wynikałoby, że odpadła podstawa prawna wpisu o wykreśleniu z rejestru spółki przejętej. Na tle przepisów ustawy o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców oraz kodeksu spółek handlowych zaś tylko prawomocne orzeczenie sądu stwierdzające nieważność uchwały o połączeniu lub uchylające taką uchwałę mogłoby prowadzić do wniosku, że wpis o wykreśleniu z rejestru spółki przejętej jest niezgodny z prawem. Należy podkreślić, że o zgodności tego wpisu z prawem przesądził sąd rejestrowy, który dokonał wpisu połączenia. Minister Spraw Wewnętrznych, zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców jeżeli uznał, że nabycie prawa użytkowania wieczystego przez spółkę przejmującą, które dokonało się w wyniku połączenia spółek, jest niezgodne z tą ustawą był uprawniony do wystąpienia z powództwem o stwierdzenie niezgodności z ustawą uchwały o połączeniu. Wprawdzie z przepisów kodeksu spółek handlowych dotyczących skarżenia uchwał o połączeniu wynika wprost możliwość skarżenia takiej uchwały tylko przez podmioty wymienione w art. 250 i 422 § 2 k.s.h., to jednak biorąc pod uwagę cel ustawy o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców, można uznać, że art. 6 tej ustawy stwarza podstawę prawną dla przyznania prawa skarżenia uchwały o połączeniu także podmiotom wymienionym w art. 6 ust. 2 tego przepisu, a więc również ministrowi spraw wewnętrznych.

Połączenie spółek wywołuje daleko idące skutki nie tylko dla łączących się spółek, ale także dla całego otoczenia prawnego, w którym spółki działają. Z tego względu w kodeksie spółek handlowych ograniczono możliwość podważania uchwał o połączeniu. Jak wynika z art. 509 § 2 k.s.h. powództwo o stwierdzenie nieważności uchwały o połączeniu może być wytoczone najpóźniej w ciągu miesiąca od jej podjęcia. Skoro od dnia uchwały o połączeniu spółki Wydawnictwa X. SA ze spółką P. I. upłynęło więcej niż miesiąc uznać należy, że Minister stracił prawną możliwość podważania uchwały o połączeniu. Przywołana przez wnioskodawcę opinia Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie konieczności uzyskania jego zgody na połączenie spółek P. I. i Wydawnictwa X. jest więc irrelevantna dla oceny, czy wpis o wykreśleniu spółki Wydawnictwa X. SA jest zgodny z prawem.

Sąd Rejestrowy jest kompetentny do badania czy dołączone do wniosku dokumenty są zgodne pod względem formy i treści z przepisami prawa (art. 23 ust. 1 ustawy o KRS). Ponadto sąd rejestrowy bada czy dane identyfikujące wnioskodawcę, określone w art. 35 ustawy o KRS są prawdziwe. W pozostałym zakresie sąd rejestrowy bada, czy zgłoszone dane są zgodne z rzeczywistym stanem rzeczy, jeżeli ma w tym względzie uzasadnione wątpliwości. Zgodnie z art. 12 ust. 3 ustawy o KRS sąd rejestrowy wykreśla dane niedopuszczalne ze względu na obowiązujące przepisy prawa, ale jak wynika z materiału dowodowego zebranego w sprawie skarżący nie wykazali, aby istniały podstawy do uznania wpisu połączenia spółek P. I. i Wydawnictwa X. nawet w części za niezgodny z prawem. Sąd rejestrowy nie miał kompetencji do uznania za niezgodny z prawem wpisu o wykreśleniu spółki przejętej z rejestru, w sytuacji gdy jedynym argumentem wnioskodawców jest stwierdzenie, iż Minister Spraw Wewnętrznych, przy okazji rozpoznawania wniosku o zezwolenie na nabycie nieruchomości, wchodzącej aktualnie w skład majątku spółki przejmującej, wyraził pogląd, że połączenie spółek wymagało jego zezwolenia. Ze względu na zarysowane wyżej kompetencje sądu rejestrowego oraz przepisy regulujące łączenie spółek i nabywanie nieruchomości przez cudzoziemców nie ma on także żadnych podstaw do prowadzenia odrębnego postępowania, które miałyby wyjaśnić, czy w trakcie połączenia spółek doszło do

nabycia w drodze sukcesji generalnej nieruchomości w sposób niezgodny z przepisami ustawy o cudzoziemcach.

Uznanie, że brak podstaw do pozbawienia skutków prawnych wpisu o wykreśleniu z rejestru spółki przejętej, czyni bezprzedmiotowym zarzut nie zastosowania w drodze analogii przepisów art. 326 § 1 i 2 k.s.h. w zw. z art. 11 § 1 i 2 k.s.h. Na skutek połączenia spółki Wydawnictwa X. SA ze spółką P. I. majątek tej spółki, w tym prawo użytkowania wieczystego nieruchomości, przeszedł na spółkę przejmującą i zgodnie z art. 493 § 1 i 2 k.s.h. spółka Wydawnictwa X. SA przestała istnieć z prawnego punktu widzenia. Brak więc jakichkolwiek podstaw, aby prowadzić rozważania na temat istnienia tej spółki lub części jej majątku.

Należy także zwrócić uwagę, że Konstytucja RP zabezpiecza nie tylko tak ważną wartość jak ochronę własności w demokratycznym państwie prawnym, ale że ochrona taka musi mieścić się w granicach prawa. W szczególności nie znajduje żadnego uzasadnienia powoływanie się na ochronę prawa własności podmiotu, który zgodnie z prawem w sposób prawomocny i ostateczny został pozbawiony bytu prawnego, a należące kiedyś do niego prawo użytkowania nieruchomości stanowi element majątku innego podmiotu.

Mając na względzie, że zarzuty podniesione w skardze kasacyjnej okazały się nieuzasadnione Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., orzekł jak w sentencji postanowienia.